

*V Domažlicích dne $\frac{7}{1}$ 1846.**Velectěný pane!*

Dlouho jsem přemýšlela, ke komu se obrátit mám, aby mi nižepsanou slavnost důkladně popsal, a byla jsem věru na rozpacích, an mi bezděky staročeské přísloví „Sejdu z očí“ a t. d. na mysli tanulo, a ono bývá za časté pravdivé. Tu jsem zpomněla na Vašnosti, a znajíc šlechtné a vlastenecké Vašnostino srdce, začala jsem ihned psát, doufajíc že mi mojí prosbu neodepřete, neboť nevím, ke komu bych se potom obrátila.

Potřebuji do jedné povídky národní obyčej děvčat aneb spíše přástevnic z našeho kraje. Já se sice ještě trochu pamatuji, jak to Žernovské holky mívaly, ale nevím nejsem-li na omylu, a v takové věci bych nerada lhala.

Tuším že je to tak: „Děvčata, které dohromady chodí a přástvy drží, spočtou v druhém aneb třetím masopustním týhodni svojí přízi, a která nejvíce napředla, ta je královnou, a dává *dlouhou noc*. Každé děvče od příze něco pro sebe má, a to potom prodá, a koupí něco k dlouhé noci. Která je královnou, ta musí dát ale nejvíce, a u té se večere drží. Večer pozvou děvčata své hochy, a všickni jdou k večeri. Na stole musí být naditý kůžel s pěknou pentlí otočený. Když jsou po večeri, dá se kůžel na přeslici, královna ho vezme a každá se svým milým jdou v páru s muzikou do hospody. Ovšem že královna nejvíce tančí. Její hoch je ale povinen jí vrkoč dát, který k půlnoci přinese a jí věnuje.“

Nyní nevím, je-li to tak, čili není, a jaké písně se při tom zpívají. Je mi velmi mnoho na tom záleženo, abych to

důkladně věděla a co možná záhy. Velmi škoda by bylo, kdyby se ta národní slavnost byla již opovrhla, což ale nemyslím. Na Žernově by to nejspíše k doptání bylo.

Jak se daří Vašnosti po všechny časy? A co dělají mojí milí Ratibořičane? Až se Vašnosti s kýmkoli, kdo se na mne laskavě upamatuje, sejdete, račte vyřidit srdečné pozdravení každému. Často na tu milou krajinu a na všechny ty dobré duše zpomínám.

Nám se vede prostředně, jednou zle, po druhé dobře, jednou jsme nemocni, jednou zdrávi. Jak se mi tu líbí a jaký zde život je, Vašnosti se ve Květech dočte.

Prosím Vašnosti, mou smělost mi prominouti; kdybych mohla já něčím sloužit, s radostí to učiním. Vašnosti odpustí, že prosím o brzkou odpověď; mám to brzy zaslat.

S nejhlubší úctou zůstávám

Vašnostina služebnice

Božena Němcová.

V Domažlicích $\frac{14}{2}$ 1846.

*Moje nejvroucnější pozdravení Vám vřkazuju,
příteľkyně moje drahá!*

Již jsem myslela, že ste na mne zapomněla, a hle! na hromnice dostala jsem Váš mně milý líst. Těší mne, těší, že ste s celou Vaší rodinou zdráva. O kýž bych to mohla též říci, ale bohužel u nás je stálá nemocnice. Moje dobrá Dora je v posteli, co jsme zde; brzy se jí rány zacelí, a hned se zase všecko rozkvasí. Jako poutník bloudící po poušti Saharské s toužebností hledí, kdy zelený trávník uvidí, tak hledím i já, kdy sníh roztaje a kvítí se probudí, bych mé ubohé dítě na Boží světlo poslala; to je ten jediný lík. K tomu všemu máme vlhký byt, a teprv za několik dní se budem stěhovat. To bylo příčinou, že se nám všechny děti rozstonaly; na mne to vlhko též zlé působí, tak že se mi zhoršilo. Po velkonocích pojedu z té příčiny do Prahy, bych s Čejkou promluvila; je to trapný stav, když člověk ani den bez bolestí strávití nemůže, a snad ani žádné pomoci očekávati nesmí. Ještě dobře, že se chráním melancholie, sice bych byla již pod zeleným rovem, z čeho bych si ale, kdybych neměla svaté materské povinnosti, pranic nedělala. Řeknete že mám ale ještě jednu povinnost, vidíte? — Nu chvála Bohu, již se naše lípa zelená, již je v plném květu a nepozná, kdy lístek upadne! Jen aby nám Bůh její květ od vsí pohromy uchránil! — Lituju, a jak velice, uvěříte jistě, že musíte i s Vaším nám všem tak drahým manželem od vlasti vzdálená žítí, a očitě se o pokrocích předsvědčiti nemůžete, které se denně činí.

Jsemť v Čechách, nedaleko té naší matičky Prahy, a přece je mi teskno; zde je lid ještě tak tuze pozadu, že se

toho člověk zhrozí. Oni *mluví česky, proto že neumějí německy*; ale o vyšší vzdělanosti, o národním citu nevědí ani za mák. A co mám říct o selském lidu! V jedné vesnici učí zedník, tu zase truhlář, jinde též takový, který neumí ani pořádně číst, a když chce aby děti psaly, musí si dát předpis napsat. Sama pomyslete, kam to vede. Krvavé slze by člověk nad tím lidem plakal. Ale anděl páně nad ním bdí a nedá mu zahynout. Jak mnohé vlohy, jak mnohá bystrá hlava zajde, aniž k pravému usvědčení přijde. Oni to cítí, oni by se učili, ale což mají dělat, když jim žádný mesiáš nepošle. Málokterý, aby o historii co věděl, aneb kníhu jak živ byl přečetl; než nyní přicházejí z vesnic, kde jsem známa, sami pro kníhy, a večer při přástvách čtú. Ten selský lid, je moje radost; vždy okřeju, když mi podá selka mozolovitou pravici, a upřimně se zeptá: „Nu paní jak se máte? proč tak dlouho k nám nejdete?“ —

Co zde v několika vesnicích pravá zkáza je, ten v peklo prokletý Jesuitismus! Jsou zde na blízku dva Jesuité, od tak řečeného bratrstva, blázni! Ale nemáte pojmu, jak ti ubohý lid zbalamutili, do miziny přivedli, tak že chodí jako bludné ovce. Ani pomyslit na to nechci, neřku-li abych o tom psala. A toho stohlavého draka se nesmí žádný dotknout! — Ostatní ste beztoho v Květech čtla a něčeho se i dále ve Včele dočtete, nebudu Vám to tedy zevrubněji popisovat. Jen to se zmíním, že bych skrze ty „*obrazy*“ málem od zdejších pánů měšťanů bití dostala, a to proto, že jsem napsala, tovaryši že okna tlučou, že spávali za starodávna nazi a že jsou po tu dobu pověreční! O sprostnost! Nejdou ani krok, kromě do vesnic, a o ty zdejší honorace se pranic nestarám. Jsou to šosáci! —

Vaše, ač trochu tuze pochlebná kritika, mne přece velmi potěšila. Tedy přece to může dětem číst; a přece se povídá, že to pro děti není. Inu ráda věřím, že není, a přisvědčím. Ale ne všecko, dá se několik i těm nejmladším dětem číst,

to v druhých svazcích uhlidáte! Nemohu se tomu vyhnout někdy, sice bych musela celou látku předělat, ale myslím, když je takový otec aneb matka čte, jako Váš pan manžel a Vy, že se tomu snadno vyhnout může, co by se pro dítě nehodilo. Do čtvrtého svazku mám udělat předmluvu a přiznat se, co je moje, a co národní; udělám to, ač neráda musím se k mnohému přiznat, co není národní, a budou mi to za zlé pokládat. Mně to nedá, když slyším pohádku, ale docela převrácenou a zostuděnou, abych ji tak napsala, přidám kde je potřeba ze svého, a to nehezky vynechám. Celé jsem udělala ale jenom dvě, a více žádnou neudělám. Třetí svazek se tiskne, ale já píšu již na pátý. Ten Pospíšil je k promrzení s jeho loudáním, ale co počít.

Pražské děvčata budou tedy vydávat „almanach“. Zdař Bůh. To mne ale mrzelo, že neměly tu čest, aby si byly paní za redaktorku udělaly. Není-liž tam paní Zappová? Která tak pěkně píše; ne, ony to ujednaly mezi sebou, a udělaly si tajemníkem p. Havlíčka Borovského. Nevím, mám-li co poslat, čili ne; snad by to ani ode mne nepřijmuly. Věřím má drahá, že Vás to mrzelo! Ono není všechno zlato co se blýští! Bohuslavy mezi nimi již nejsou. Avšak nechme to být. Já si z nich nic nedělám, ale také si jich nemohu vážit. Napsala jsem jednu vesnickou povídku, nevím ale bude-li se líbit. Jestli ji přijmou, napíšu ještě jiné; jenže mám velmi málo času k tomu, a jen večery a neděle použít mohu. Avšak když se na pouť jede v pohodlném voze, to prý není taková zásluha, jako když jde pěšky!

Nedávno jsem dostala také list od p. Zappové. Je ztrátou milého děcka k smrti zarmoucená, beze vší utěchy. Bylo to choré poupě, kterému by líky nikdy byly nepomohly; ale matce to marné povídat. Je to vroucí, přítulná duše, vlast svou s celým srdcem milující. Avšak doufám že se zase zotaví a potěší, jen co jí nové poupě, posud v klíně materském drímající, vykvete. —

V letě, dá-li nám Bůh zdraví, snad se uhlídáme, neboť myslím že se dojista k rodičům podívám; pak si budeme povídat, máme toho mnoho nastřádáno, vidíte?

Moje Bohdanka Vás líbá, již se učí písmenky, a nezapomněla posud na tetinku; i malý Jaroušek se učí již. Moje děti šly poprvé s pláčem do školy, že musely mít německý slabikář! Dost těžko to i nám oboum přicházelo, ale co napat, když to jinak nejde. Než Němec ze žádného nebude, za to ručím. Vyřídte panu manželce moji úctu a srdečné pozdravení, jak ode mne, tak od mého muže. Vám nechám ruku líbat. Píšte mi brzy, abych věděla, zdali ste líst obdržela. Buďte zdráva a zpomeňte často na Vaši upřímnou přítelkyni Boženu. Líbám Vás i se všemi dítkami. S Bohem.

Mnohovážený pane doktore!

Dávno již bych na Váš dopis byla odpověděla, ale chtěla jsem, aby moje zásilka přece za něco stála, a tedy jsem se u mojích známých dříve poptávala; mnoho toho není, co posílám, ale říkává se z kousku kus, a tedy se i Vám snad kousek hodí, který by k celku přispěl. Něco mám odtud, něco jsem si pamatovala z domů; zde se více zaříkává, což také umím, ale vypsát je to těžko, až jednou do Prahy přijdu, potom Vám to oustně povím. Záleží to jen v důvěře v Boha. Zde je mnoho lidí, kteří se zanášejí s léčením na zapřenou; sama jich několik znám, ale ti mají všecku svou zkušenost z herbářů, jichž se zde mnoho ještě nalezá. Ani by člověk nevěřil, jakou praktičnost v tom mají, z většího dílu ale ženy, taková zná každou travičku, proč je a kdy ji smí trhat, a kdyby takové někdy ve vesnici nebylo, mnohý by tu svou nedbalost smrtí zaplatil. Málokterý lékař věří, bojí se ho zavolat buď pro nedostatek peněz, aneb důvěry, a kdyby i hned přišel, on se dle jeho rozkazu nedrží, nešetří se, a naposled jde přec jenom ke kmotře kovárce, k pohodné aneb k babičce pro nějaké koření, a musí mu to zaříkat. Zvlášt se v takových věcech dobře znají pohodny, a člověk se často diví, když se vidí přinucena jejímu léčení věřit. Avšak velmi nerádi co povědí, a kdyby mne neznali, sotva bych se byla čeho dověděla. Oni říkají „Co zavání městem, tomu nevěříme, ale vy ste paní výjímka“, ale já si také na jejich důvěře zakládám. Kdo má příležitost se selským lidem v bližší známost přijít, sezná, že je milování hoděn. Já Vám přeji, pane doktore, aby se

začaté Vaše léčení dobrého zdaru dočkalo, a čím budu mo-
ci přispěti, to s radostí učiním.

Choti Vaší vyřídíte poroučení ode mne, a velice by mne to
bylo těšilo, Vás navštíviti, když jsem v dubnu v Praze po-
byla, bylo to ale jen na tři dny, a čas tak vyměřen, že jsem
ani polovic předsevzatých návštěv neprošla, což mi bylo
velmi líto. Odpuste tedy; až podruhé si to potěšení vyna-
hradím. Zůstávám

s úctou vždy ochotná

Božena Němcová

V Domažlicích 7 Máje 1846.

Mnohovážený Velebný pane!

Dávno již se chystám na Vašnostin srdečný dopis odpovédit, ale vždy a vždy mi něco překáží, že nemohu list dokončit, a také jsem v tom čase, co jsem Vašnostin list obdržela, naší starou Prahu navštívila, což vlastně jedinou příčinou jest, že bych o málo u Vašnosti v podezření nezdořilosti byla upadla.

Nápěv k vodníku se mně i mému muži velmi dobře líbí, já děkuju Vašnosti za to srdečné upamatování, a ujšťuju, že mne velice potěšilo. Nyní si na mne mnohá krajanka často zpomene. Bůh žehnej a popřej zdaru počínání Vašnostinu. Čtouce o vzrůstu blahopůsobicích přádelen, vždy se z toho těšíme a žehnáme v duchu šlechtné původce a každého podporovatele ubohé chudiny! —

Nemohu na tu milovanou krajinu, na můj bývalý rozkošný domov zapomenout, kde jsem tu nejblaženější dobu mého života ztrávila. Ráda bych ho ještě jednou do mé smrti spatřila! Mám radost, že si Skalicští tak statně počínají. Jen svornost a pevné setrvání, a musíme zvítězit! —

Jaký život zde je, dočtete se v „Obrazích z okolí Domažlického“, pro které jsem ve městě velmi nenáviděná, takže já i můj muž docela ode všech odstranit jsme se museli pro hrubianství!! Že pravdu píši, dosvědčí dopis redaktorův ve Včele, odpověď to pánům Domažlickým. Ve městě je lid velmi netečný, zpozdilý, svévolný, a žádné napomínání neplatí. Ti zůstanou věčně věkův pozadu. Zato si ale libuju venkovské sedláky a selky, to je zdravota rozumu a upřímnost, a člověk si mezi nimi oddechne, to se

zdá ale těm městským sprostákům bláznovství! Zde je velmi hodný kaplan, pan páter Švehla, který je horlivý Čech.

Až se Vašnosti příležitost naskytne, s panem děkanem Regnerem mluvit, prosíme od nás uctivé poroučení vyříditi; pana pátera Rozšlapila srdečně pozdravujem, jakož i jiné známé, které by se na nás laskavě upamatovali. Němec Vašnost upřímně pozdravuje a já zůstávám s uctou

Vašnostina

Božena Němcová.

Vašnosti se bude divit, že list od 7^{ho} Máje psaný tak dlouho do Bohuslavic jde. Ale mně se lépe nevedlo, když jsem ty dny dostala psaní nazpátek, a na něm stálo, že Bohuslavice v Čechách k nalezení nejsou. To máme zběhlé ouředníky v českém zeměpisu, či že ne? — Němec chce žalovat, to jest, chce mi jen žalobu napsat.

[ADRESA:]

*Z Domažlic | Blahorodému | Vele důstojnému Pánu
panu Karlovi Rojkovi duchovnímu správci | v Bohu-
slavicích | v Kralohradeckém kraji. [Rukou úřední-
ka připsáno:] lezte Post Neustadt Königrätzer
Kreises Nachod*

V Domažlicích $\frac{16}{5}$ 46.*Mnohovážený pane!*

Je mi líto, že musím s mými listy Vašnosti nelibost působit, ale není mi jinak možná. Slyšela jsem, že třetí svazek již vyšel; a proto žádám, Vašnost, abyste mi tu službu prokázal a honorár hned za tento do rukou pana doktora Čejky složil, od něhož jsem při mém pobytí v Praze peníze si vypůjčila, nechť Vašnost obtěžovat.

Také ste se Vašnosti zmínil, že mi dáte za náhradu nějaké knihy. Jsem spokojena, když mi dá Vašnost Květy. Pro Vašnost je to maličkost, a mně to je milý příspěvek. Pan Havlíček mi zašle Noviny a Včelu, a bude-li Vašnost Vaše tak laskava a dle mé prosby učiní, přiloží pan Havlíček Květy k druhým časopisům. Psala jsem panu doktorovi Čejkovi, aby po vyjití třetího svazku k Vašnosti došel, že mu Vašnosti honorár doručíte. Přála bych, aby se, ovšem dle možnosti, v pokračování s báchorkami lépe pospíšilo, než se to dělo s třetím svazkem. Odporučte mne paní manželce. S největší úctou zůstávám Vašnostina

Božena Němcová.

Mnohovážený pane!

Já prosila p. Havlíčka, když mi posílá Noviny a Včelu, aby pod tou obálkou i Květy šly; nevím, proč to neobstáral. Dostávám Nov. i Vče., ale Květy při tom nejsou. Obracím se tedy k Vašnosti a prosím, byste od té laskavosti byl a mi Květy též pod tu obálku přidal. Předesešlé dvě čís., které již zde jsou, můžete, Vašnosti, kdyby se pod obálku nevtěsnaly, p. doktorovi Čejkovi dát.

Bylo mi velmi milé, že ste Vašnosti na přípověd nezapomněl; knihy, avšak nejvíce Květy, jsou mi velmi milé. Děkuji.

Přičiním se, bych co nejdříve nějaký příspěvek do Květů zaslala, bude-li totiž rád viděn. Pan doktor Čejka mi psal, že si Vašnosti stěžoval na menší odbyt, to nevěřím, aspoň kdo bral první, bude brát druhé též. Myslíte že by tomu byla kritika uškodila? Já myslím, že nebude žádného mýlit, jako mne nemýlí. Pan kritikant se trochu přenáhlil, a zvláště kde mi nedbalost předstírá. Při prvních svazcích se povídalo, že píši málo národně, chtěla jsem chybu dle možnosti napravit, není to zase vhod. Ostatně nemám-li si je vymyslet, nenajdu do každého svazku samé zlaté kolo-vrátky. Méně a více pěkné jsou v každém svazku, to může dosvědčit „Anděl strážce“, kterou Vašnosti p. doktor Čejka snad odevzdal. Také mi psal, že Vašnosti s tiskem až do pátého pokračovat chcete, ale potom si na čas oddechnout. Já bych myslila, že by to bylo lépe až po šestém svazku, an již dva a dva vycházejí. Prosím Vašnosti, račte mi to oznámit, musela bych do šestého svazku ještě několik připsat.

Nebude-li to pro Vašnosti tuze obtížné, prosila bych o honorár za IV svazek, po odrážce dluhu za odebrané knihy. V outery aneb ve středu musím ject do lázní, a p. doktor Čejka by mi peníze odeslal, an jsem u něho něco ke koupí objednala; bude-li možná, prosila bych Vašnosti, byste jemu peníze odevzdal.

Prosím odpuste, že jsem Vás tak dlouhým listem obtěžovala. Ano ještě něco; račte mi odeslat, aneb raději p. doktorovi odevzdat III sv. Jarohněva z Hrádku, nevím kam se mi poděl.

Vaší choti prosím uctivé poroučení. Zůstávám vždy ochotná

Božena Němcová

V Domažlicích dne 11^{ho} Července 846.

*V Domažlicích dne 25 Listopadu 846.**Moje drahá přítelkyně!*

Že ste kolikráte řekla „nedbalá písarka ta Božena“, to věřím, ale že ste v mé srdce důvěru ztratila, to nevěřím. Mé dlouhé mlčení přátelství naše nezměnilo, vidíte duše rozmilá, že ne? — Váš poslední dopis obdržela jsem zrovna den před odjezdem do Lázní Františkových, kamž jsem od lékařů poslána byla. To bylo příčinou, že jsem slovu svému, Vás to léto navštíviti, nedostála. Čtyry týhodně byla jsem od dětí vzdálena; co mne to peněz stálo, co trápení, a vše nadarmo. Po nějaký čas mi bylo lépe, ale nyní se moje staré bolesti navrátily a jsem tak churavá jako dříve. Lékař praví, že musím na jaře buď zase do Lázní, aneb někam na jiné povětrí. Myslím tedy, že do Lázní nepojedu, ale raději se k rodičům podívám, a to bychom se tedy jistě shledali. Chtěla sem Vám psát, hned jak sem přijela, ale duše moje byla sklíčená, a každý den byl můj rozmar jiný, veselý však nikdy. Churavý člověk promrzí sebe i jiného, to jsem již zkusila. Já nevyhlížím špatně, ale zdraví mé je podkopáno a sotva mi je kdo více navrátí. Ale nelekejte se, má drahá, té lamentací, já jsem nyní docela pokojná, a duch můj nabyl zase té světlosti, kterou dříve měl. Já si připadám jako temeno Čerchova, na něž se z okna dívám, když je ohromné balvany šedých chmůr zahrnují a tísní, dokud je světlo nebeské nezaplaší. Snad mi Atropos nit mého života tak nakrátce neustráhne. Ještě jsem nic neučinila; proč bych byla žila? Trudně se to s světem loučí, když má zanechat tolik nevykonaného díla. Slze a vzdechy mých sirotků by duši mou z nebes výše k světu přivábily a pev-

nými pouty ji držely, že by se nemohla ze své proměny těšit. Možná kdybych byla zkažená nepřirozenou filosofií, která slovem smrt duši i tělo pochovává, že bych snad zoufala, ale tak mi ani nenapadne bát se smrti. Vždyť umřít nemůžeme! — Ale drahá, já bych se zabrala do takových myšlének, které Vás nebaví, raději o něčem jiném, aby se Vaše černé oči radostí zaleskly a ústa se usmála, a to dokáže asi jediné slovo „Jaromír“, neni-liž pravda? Co dělá ten klučina? Je zdrav, hodně rozpustilý a zlobí matičku hodně? Vždy ste byla matkou, ale nyní ste pravou matkou a řekněte, zdali je větších rozkoší nad rozkoše materské, chová-li srdce lidské čistší lásky nad tu, kterou matka své dítě objímá? Dobře praví Scheffer: „Eines nur ist schöner und besser als ein Weib, und das ist die — Mutter!“ Je-li zdrav Váš manžel? Chtěla bych Vás vidět ve Vaší domácnosti. Co chybí ještě k Vašemu štěstí? — Vlast! — Vroucně bych přála, by se i to poslední přání vyplnilo a žádný mráček oblohu Vaší domácí blaženosti nekalil. Jednou se toho snad přece dočkáme, do té doby již buďte pokojná.

Já se velice potěšila, slyšíc že ste *těžký krok* — tak šťastně přetrpěla a s milým synáčkem zdráva ste. Pěkně líčíte Vaše blaho, ty drahé dítky, Vašeho milovaného Ladislava, na něhož můžete právem pyšná býti! — Takového manžela ste k Vašemu štěstí potřebovala a náš milovaný básník takovou ženu, při níž by mysl jeho okřála, čistou vznešenou duši, jako ste Vy drahá Toninko! Běda, kdyby byl dostal ženu, která by myšlenkám a citům Jeho nerozuměla a k letu smělému duše Jeho vznést se nemohla. — Ale to by se bylo bohda nestalo. Zdárná rodina je ten nejkrásnější dar Boží! Já bych ji přirovnala k naladěné lyře; každá struna jiný tón a přece v spolku nejčistší souhlas. Takové štěstí Vám přeju, přítelkyně, zasloužila ste si je.

Máme se odtud dostat zase jinám, buď na samé hranice bavorské mezi Němce, anebo dá-li Bůh a pan dvorní rada

blíže Prahy někam, ale kam, to posud žádný neví. Již se to zde přece trochu zmáhá, ale při každém kroku se potká člověk s překážkami, jako by šel řekou, kde popukal led, a kry se mu v cestu staví. Ještě bude muset hezký dlouho slunce svítit, než tady všecka tvrdá kůra roztaje. Když lítal svatý duch po světě, na ten zdejší koutek zapomněl. Abych Vám popisovala školy a tu všecku zdejší správu, toho na mně nežádejte, žluč by mi pukla. Od prvního, to jest pana děkana, až do nejposlednějšího úředníka nestojí za nic víc, než aby je hodil přes plot. — Já lituju ty moje kluky! Selský lid je sice nevzdělaný, ale hodný a s tím já nejraději zacházím. Pěkných báchorek jsem zde nasbírala. Nyní bude prý p. Pospíšil tisknout VI. sv., naříká si, že má nyní špatnější odbyt než ze začátku. To je špinavý člověk v jeho jednáních. Copak ste říkala kritice p. Malýho. Vidíte, kdyby někdo napsal nestrannou pořádnou kritiku, byť dost přísnou, byla bych mu velice povděčna, ale tomu pánu já nevěřím. Někteří mi vytýkali při prvních, že jsou na *národní* tuze poetické, abych je vypravovala docela prostě, nyní se to zase nelíbí; já nevím jak bych přišla vhod. Vím že některá trochu lehkou pracovaná, ale to je tím: některá látka více těší, a já se s větší libostí do ní vpravím, některá méně, a chuti ubyde. Je to ovšem chyba, kterou musím odložit. Co Vy jim říkáte? Prosím Vás, pište mi pravdu, jak p. manžel o nich soudí; mne by tuze těšilo přátelskou radu a nestranné posouzení z jeho úst se dovědět. Vidíte že mi to upřímně povíte, ale ne lichotit! — Paní sestra Staňková Vám třetí a čtvrtý svazek pošle, bojím se je poštou zaslati. Ostatní drobotiny, co někdy píšu, beztoho čtete. Lituji že byla řeč o almanachu opět nadarmo; měly by se dívky s mužskými sjednotit; samy sotva jaký pořídí, síly jsou slabé. Je hanba, že se muži té myšlénky neuchopí. Jak se Vám líbila ta mystifikace s Čackou? Mně je líto pěkného obrazu, který jsem si o té poetické selce utvo-

řila, že ho musím nyní změnit. Kdybych neměla srdce jako z vosku, neodpustila bych to Bohunce nikdy. Ráda bych ale věděla proč Pichlovští manžele obecenstvo za nos vodili a žerty s ním prováděli jako s dítětem. Nyní novinu; moje sestra Marie měla ten měsíc 9^{ho} svatbu; vzala si hofmístra paní vévodkyně Saganské, rodilého Francouze. Pomyšlete si jen; já bránila dost, ale láska je zlá. Měla jsem mermomocí přijet na svatbu, ale v zimě je těžko; na jaře však jistě domu pojedou a k Vám —. Můj muž je zdráv, děti mají kašel a Dora není posud s boulemi zdráva, ale mnohem lépe; děti Vás líbají. Můj muž nechá ruku líbat, a panu manželů nás oba odporučte. Děti Vaše polibte místo mne. S Bohem! Nezapomeňte na Vaší

Boženu

Vážený pane!

Kníhy i peníze mi pan Dktr Čejka odeslal, a já Vám srdečně za obojí děkuji. Květy dostávám určitě, a hodláte-li mi je i na budoucí rok dávat, opět mi je pan Čejka zasílat bude. Stranu dluhu mého muže jsem se s ním vyrovnala. Mrzí mne to samú, že si naříkáte na menší odbyt; možná že je na tom letošní bída příčinou; mezi lidem je zle a co kdo nemusí nekoupí. Snad se to dále napraví. Nepsal ste mi, zdali bych měla 7^{mý} sv. psát, či ne? Ráda bych za mého živobytí s tím hotova byla, ale jaksi se to nepodobá. Nechci však, abyste skrze mne škodu utrpěl.

Co ste stranu zdejšího kníhaře psal, je boží pravda, takovým lidem, o kterých ví, že špatně platí, raději knihy zapře. Špatný odbyt není zde, ale on má málo energie, to je ta chyba. Pražského Posla se odebírá zde 21 exemplárů, a čím déle tím více se jich bude brát. Největší odbyt je na beletristické věci. Copak dělají Tylovy spisy? A co pokračování Gogolových překladů? Lidé se po tom shánějí. Jiřina se líbí na venku, ale zdá se drahá. I Vlnovského, ač drahý, musel kníhař dva exempláry objednat. Zde se mnoho německých kněh a časopisů odebírá, protože úřednictvo v Koutě a páni u Kdyňské fabriky samé Němci jsou, aspoň se k české národnosti nechtí hlásit. Ti mají peněz dost a mnoho na knihy vynaloží, jenom ne na české, to víte jak to je. Člověk nemůže na ně účinkovat, protože to není tak na blízku, abychom častěji k nim docházet mohli.

Zdejšímu panu měšťanostovi jsem to vyřídila stranu jeho

sekretáře; on pravil, že jej sám opraví, a jestli ho vydá, bude chtít aspoň 10 zl. stří. za arch. Poprvé měl prý škodu místo užitku. Můžete tedy sám psát, chcete-li náklad na něj vést.

Slečna Zelinkova má báčorku „*Anděl strážce*“, již jsem tenkrát do almanachu dala; prosím vezmete ji k sobě a odevzdejte Dktr Čejkovi, chci aby přišla do VI. sv. Měl-li by se jedenkrát almanach vydat, napíšu slečně redaktorce něco jiného, myslím však, že se toho nedočkám. Síly českých spisovatelek jsou velmi slabé —

Odporučte mne Vaší paní; můj muž se nechá poroučet.

S úctou zůstávám

Vaše

Božena Němcová

V Domažlicích $\frac{28}{12}$ 46.